

Kwalitatief Onderzoek naar de Ervaringen van LOOT-Scholieren
met Betrekking tot het Combineren van Topsport, School en Sociaal Contact

Elvira L. M. Nijboer (3814807), Anouk Velthof (3855341),
Eva Vennink (4010140), & Jessie C. Verburg (3873722)

Utrecht, 25 juni 2015

Bachelorthesis

Universiteit Utrecht

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Opdrachtgever: Comenius College, Hilversum

Begeleider: Dr. Paul Baar

Tweede beoordelaar: Dr. Dirk-Wouter Smits

Abstract

Topsport Talent Schools in The Netherlands, which were developed by the LOOT foundation, were founded in order to help talented athletes to combine their sport and education. The aim of this study was to gain insight into the experiences of talented athletes at a Topsport Talent School, concerning the combination of sport, education and social contact. This study made use of a short digital questionnaire, which was completed by 28 talented athletes.

Additionally, 18 talented athletes were interviewed in depth. The interviews were analyzed qualitatively. Results suggested that talented athletes are overall satisfied in the way they combine their sport, school and social contact. However, most of the talented athletes experience the combination as intensive and time-consuming. Particularly sport seems to have a negative influence on both school performances and social contact, although this is not perceived as problematic. In addition, their vision of the future regarding their career in school and sport seems to determine where they place their priorities. Furthermore, the talented athletes are satisfied with the facilities offered to them at their Topsport Talent School, with the exception of the different way teachers make use of this. This also represents the main recommendation to the Topsport Talent School of this study.

Keywords: topsport, Topsport Talent School, LOOT foundation, ASE-Model

Samenvatting

LOOT-scholen zijn opgericht om jonge topsporters te helpen met het combineren van hun topsport en school. De algemene doelstelling van dit onderzoek was inzicht verkrijgen in de ervaringen van topsporters op een LOOT-school omtrent het combineren van topsport, school en sociaal contact. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een korte, digitale vragenlijst die door 28 topsporters is ingevuld. Aanvullend zijn 18 topsporters open geïnterviewd. De interviews zijn kwalitatief verwerkt. Uit de resultaten kwam naar voren dat de respondenten over het algemeen zeer tevreden zijn met de combinatie. Het merendeel van de topsporters ervaart deze echter wel als intensief en tijdrovend. Vooral sport blijkt hierin een negatieve invloed te hebben op zowel school als sociaal contact, maar dit blijkt niet als problematisch te worden ervaren. Daarnaast blijkt het toekomstbeeld van de topsporters omtrent sport- en schoolcarrière te bepalen waar zij hun prioriteit leggen. Verder lieten de resultaten zien dat jonge topsporters op een LOOT-school tevreden zijn met de faciliteiten die ze aangeboden krijgen, maar verschillen ervaren in hoe docenten hier mee omgaan. Hier ligt dan ook een belangrijke aanbeveling richting de onderzochte LOOT-school.

Sleutelwoorden: topsport, LOOT-scholen, Stichting LOOT, ASE-Model

Kwalitatief Onderzoek naar de Ervaringen van LOOT-Scholieren met Betrekking tot het
Combineren van Topsport, School en Sociaal Contact

Nederland: Een klein land dat groot wil zijn in de mondiale topsport (NOC*NSF, 2010). NOC*NSF en de overheid hebben de ambitie uitgesproken om bij de top 10 beste topsportlanden ter wereld te behoren (NOC*NSF, 2015), een succes dat sinds de Olympische Zomerspelen van 2000 niet meer bereikt is (NOC*NSF, 2010). Er zijn echter (veel) meer landen met deze ambitie. De concurrentie is groot en het topsportbeleid van de afgelopen jaren is lang niet altijd doeltreffend geweest (NOC*NSF, 2012).

Om in de top 10 te kunnen meedraaien, moeten topsporters zich geheel aan hun sport kunnen wijden. Een goede begeleiding op sportief, maatschappelijk en sociaal vlak is daarom van belang (Rijksoverheid, 2015; Van Bottenburg, Elling, Hoekman, & Van den Dool, 2009). Dit dient vooral tot uiting te komen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar, omdat dit de periode is waarin de meeste vooruitgang geboekt moet worden om het topniveau van sport te behalen (Brettschneider, 1999) en de sociale omgang met leeftijdgenoten een belangrijke rol speelt (Luijt, Reijgersberg, & Elling, 2009). De meerderheid van de getalenteerde sporters bereikt echter nooit de internationale top (Oldenziel, Gagné, & Gulbin, 2003), wat het voor hen belangrijk maakt om naast hun sportcarrière ook een zo goed mogelijk diploma te behalen op school (Van Rens, Elling, & Reijgersberg, 2015). In de leeftijd van 12 tot 18 jaar hebben jonge sporters dus naast hun topsport ook te maken met hun dagelijkse schoolactiviteiten én sociaal contact (Jonker, Elferink-Gemser, & Visscher, 2009; Watt & Moore, 2001). De combinatie van topsport, school en sociaal contact lijkt echter per definitie niet eenvoudig (Van Helden, 2004), mede dankzij het feit dat het aantal trainingsuren in de adolescentie toeneemt (Wylleman & Reints, 2010) en de druk om te trainen op jonge leeftijd stijgt (Van Bottenburg, Dijk, Elling, & Reijgersberg, 2012; Van Rens et al., 2015). Zo vragen zowel topsport als school veel tijd en is het moeilijk om de aandacht over deze twee te verdelen (Van Bottenburg et al., 2012). Veel jonge talenten blijken vroegtijdig school te verlaten, doordat zij geen goede begeleiding krijgen in het combineren van topsport en school (Brettschneider, 1999; McKenna & Dunstan-Lewis, 2004). Daarnaast is circa 15% van de topsporters op middelbare scholen wel eens blijven zitten of naar een lager opleidingsniveau overgestapt, wat volgens henzelf veelal het gevolg is van hun topsportbeoefening (Van Bottenburg et al., 2012). Eveneens blijkt er uitval te zijn bij topsport. Zo stopt naar schatting jaarlijks ongeveer 2% van alle leerlingen met hun topsport, vanwege het niet kunnen combineren met school en de voorrang die zij aan school geven (Blom & Duijvestijn, 2008).

Zoals genoemd heeft de combinatie van topsport en school eveneens mogelijk invloed op het sociaal contact in het leven van jonge topsporters. Hoewel in deze periode de sociale omgang met vrienden doorgaans een grote rol speelt (Luijt et al., 2009), blijken topsporters vaak minder op hun omgeving gericht en meer bezig te zijn met hun eigen ontwikkeling en sportieve prestaties. Hierdoor vormen zij vaak een aparte groep op school en kunnen zij weinig aansluiting vinden bij leeftijdgenoten (Blom & Duijvestijn, 2008).

Een goede afstemming tussen topsport en school komt dus mogelijk de drie regimes ten goede (Van Bottenburg et al., 2012). In veel landen zijn om deze reden topsportscholen opgericht die jonge topsporters ondersteunen bij het combineren van topsport en school (Brand, Wolff, & Hoyer, 2013; Emrich, Fröhlich, Klein, & Pitsch, 2009; Metsä-Tokila, 2002; Van Bottenburg, Elling, Hover, Brinkhof, & Romijn, 2011). Ook in Nederland investeert de Rijksoverheid, in samenwerking met het NOC*NSF, in *Topsport Talentscholen*: scholen waar talentvolle jonge sporters hun topsport kunnen combineren met hun middelbare schoolopleiding (Rijksoverheid, 2015), waardoor zij op een verantwoorde en professionele manier kunnen uitblinken in hun sport (Ministerie van VWS, 2014). Deze middelbare scholen, die onderwijs bieden aan zowel jonge topsporters als reguliere scholieren, zijn onderdeel van stichting LOOT ([Landelijke Organisatie Onderwijs en Topsport] Blom & Duijvestijn, 2008; Stichting LOOT, 2015; Van Rens et al., 2015). Het doel van deze Topsport Talentscholen is talenten met een zogenoemde LOOT-status door middel van verschillende studieverlichtende faciliteiten te helpen een zo hoog mogelijk niveau te bereiken in zowel sport als opleiding. Jonge topsporters ontvangen een LOOT-status wanneer zij van hun sportbond, in samenspraak met NOC*NSF, de status van Belofte, Nationaal Talent of Internationaal Talent hebben ontvangen (Stichting LOOT, 2015). Ondanks deze veelbelovende regelingen toont onderzoek aan dat de werking van Topsport Talentscholen, zoals LOOT-scholen, niet overschat mag worden (Van Bottenburg et al., 2011). Er blijken verschillende knelpunten en belemmeringen te zijn betreffende de faciliteiten en voorzieningen gericht op jonge topsporters (Blom & Duijvestijn, 2008; Emrich et al., 2009). Zo zorgt deze manier van onderwijs er mogelijk voor dat de focus op topsport te groot wordt, waardoor de schoolcarrière te weinig aandacht krijgt (Emrich et al., 2009; Luijt et al., 2009) en blijken er verschillende knelpunten te zijn omtrent de opvang van gemiste lessen en aanpassingen van roosters (Blom & Duijvestijn, 2008; Van Helden, 2004). Daarnaast komt uit literatuur naar voren dat jonge topsporters op topsportscholen geen betere schoolprestaties leveren dan jonge topsporters op reguliere scholen (Emrich et al., 2009).

Of de mogelijkheid om topsport, school en sociaal contact te combineren op LOOT-scholen als succesvol wordt gezien, is, naast hun individuele capaciteiten, vooral afhankelijk van de ervaringen van topsporters zelf (Van Bottenburg, Van 't Hof, & Oldenboom, 1997). Dit maakt het dan ook zeer interessant om deze ervaringen te onderzoeken. De algemene doelstelling die in dit onderzoek centraal staat is daarom inzicht verkrijgen in de ervaringen van topsporters op één LOOT-school omtrent de combinatie van topsport, school en sociaal contact. Door de ervaringen van topsporters aan het licht te brengen, wordt inzicht verkregen in mogelijke knelpunten, kunnen aandachtspunten geformuleerd worden en kunnen aanbevelingen gedaan worden richting Stichting LOOT via de onderzochte LOOT-school. Dit ondersteunt hen in de mogelijkheid topsport en school nog beter op elkaar af te stemmen. Tevens sluit het huidige onderzoek aan bij eerder verricht onderzoek op dit gebied (Blom & Duijvestijn, 2008; Van Helden, 2004; Van Rens et al., 2015). De bijbehorende vraagstelling die in dit onderzoek centraal staat is: Wat zijn de ervaringen van scholieren op een LOOT-school met betrekking tot het combineren van topsport, school en sociaal contact? De centraal gestelde ervaringen van topsporters hebben betrekking op het leveren van prestaties in zowel de sport- als schoolcontext, het sociaal contact in zowel sport- en schoolcontext als daarbuiten, en de organisatie en aangeboden faciliteiten op één LOOT-school.

De eerste onderzoeksvraag van deze studie is: In hoeverre hebben topsporters op een LOOT-school de intentie om zowel in sport als op school te presteren? Met behulp van het *ASE-model*, waarin het concept *intentie* centraal staat (De Vries, Dijkstra, & Kuhlman, 1988), wordt inzicht verkregen in het gedrag van jonge topsporters omtrent het leveren van prestaties in zowel sport als op school. Aanwezige vaardigheden en barrières kunnen ervoor zorgen dat het daadwerkelijke gedrag verschilt van de intentie tot bepaald gedrag (Fishbein & Yzer, 2003; Lechner, Kremers, Meertens, & De Vries, 2012). In deze eerste onderzoeksvraag wordt echter getracht inzicht te verkrijgen in de intentie van jonge topsporters om te presteren in sport en op school, waardoor er niet gekeken wordt naar vaardigheden en barrières, maar naar drie gedragsdeterminanten die ten grondslag liggen aan deze intentie. Binnen het ASE-model kan de intentie tot bepaald gedrag bij jonge topsporters namelijk verklaard worden vanuit drie gedragsdeterminanten: attitude, ervaren sociale invloed en eigen-effectiviteit (Fishbein & Yzer, 2003; De Vries et al., 1988). Met *attitude* wordt de houding van mensen ten aanzien van onderwerpen bedoeld. Bovendien geven attitudes richting aan het gedrag (Lechner et al., 2012). Jonge topsporters kunnen verschillende houdingen hebben ten aanzien van sport en school. Zo is het mogelijk dat zij hun prioriteiten bij sport leggen en hier dan ook gemotiveerder voor zijn (Luijt et al., 2009), wat de schoolprestaties vervolgens op een

negatieve manier kan beïnvloeden (Aries, McCarthy, Salovey, & Banaji, 2004). Daarnaast kunnen jonge topsporters een verschillende houding hebben ten aanzien van hun toekomst in sport en school, omdat ze zich in deze levensfase bezighouden met wie ze zijn en willen worden en wat ze willen en kunnen bereiken (Luijt et al., 2009). Met de tweede gedragsdeterminant, *ervaren sociale invloed*, wordt het beïnvloeden van gedrag door de sociale omgeving bedoeld (Lechner et al., 2012). Zo kunnen jonge topsporters sociale steun ervaren van hun ouders, waardoor zij gestimuleerd worden om goede schoolprestaties te leveren (Van Rens et al., 2015). Daarnaast kunnen zij sociale druk van coaches en trainers ervaren om goede sportprestaties neer te zetten, wat vervolgens stress kan veroorzaken vanwege gestelde verwachtingen vanuit de omgeving (Luijt et al., 2009). Tenslotte heeft de derde gedragsdeterminant, *eigen-effectiviteit*, betrekking op de verwachting die men heeft over de eigen capaciteiten of vaardigheden om bepaald gedrag tot uitvoering te brengen (Lechner et al., 2012). Voor jonge topsporters is het belangrijk om positieve verwachtingen te hebben over de eigen capaciteiten. Vertrouwen in het eigen kunnen is namelijk positief gerelateerd aan goede prestaties (Luijt et al., 2009). Het blijkt dus dat de houding ten aanzien van sport en school, de ervaren sociale invloed en de mate van vertrouwen in het eigen kunnen een rol spelen in de ervaringen van jonge topsporters omtrent het presteren in sport en op school. Op basis hiervan kan verwacht worden dat de intentie om te presteren in topsport en/of school bij topsporters op een LOOT-school groot is wanneer zij een positieve houding, steun vanuit hun sociale omgeving en positieve verwachtingen hebben ten aanzien van het presteren op deze gebieden (Luijt et al., 2009; Van Rens et al., 2015). Verwacht wordt dat de houding ten aanzien van de toekomst en het vertrouwen in eigen kunnen, de doorslaggevende rol spelen in hun intentie om te presteren in sport dan wel op school. Topsporters die verwachten later van hun sport hun werk te maken, zullen zich vooral inzetten om te presteren op het gebied van sport, terwijl topsporters die een vervolgopleiding en een baan belangrijk vinden, een grotere intentie hebben om te presteren op school (Luijt et al., 2009).

De tweede onderzoeksvraag van deze studie luidt: Wat zijn de ervaringen van topsporters met betrekking tot de organisatie en aangeboden faciliteiten op een LOOT-school? In deze onderzoeksvraag zal eveneens gedeeltelijk gebruik worden gemaakt van het *ASE-model*, door nadruk te leggen op de ervaren barrières en protectieve omgevingsfactoren. Zoals reeds genoemd, bieden LOOT-scholen jonge topsporters verschillende studieverlichtende faciliteiten, om hen te helpen een zo hoog mogelijk niveau te bereiken in zowel sport als opleiding. De belangrijkste uitzondering voor topsporters met een LOOT-status is dat zij niet hoeven te voldoen aan de onderwijsplicht van 1040 uur per jaar, maar

kunnen volstaan met 800 uur. Daarnaast beschikken zij onder andere over vrijstelling van bepaalde vakken, uitstel of vermindering van huiswerk en toetsen en voorzieningen om achterstanden, veroorzaakt door afwezigheid in verband met trainingen en wedstrijden, weg te werken. Tevens krijgen zij begeleiding van een LOOT-begeleider (Stichting LOOT, 2015; Blom & Duijvestijn, 2008). Uit eerder verricht onderzoek blijkt dat topsporters op Topsport Talentscholen over het algemeen meer tevreden zijn over de mogelijkheid topsport en school te combineren dan topsporters op reguliere middelbare scholen. Zij zijn daarbij vooral tevreden over de mogelijkheid vrij te krijgen voor trainingen of wedstrijden en het hebben van een aangepast lesrooster en individuele studiebegeleiding (Van Bottenburg et al., 2012). Dit zijn faciliteiten die op reguliere scholen grotendeels niet denkbaar zijn, vanwege de vaak verminderde wettelijke toestemming (Blom & Duijvestijn, 2008). De belangrijkste reden om voor een LOOT-school te kiezen is dan ook het niet kunnen combineren van topsport en school in regulier onderwijs en de verwachting dit wel te kunnen combineren op een LOOT-school in verband met de aanwezige faciliteiten (Reijgersberg, Gijsbers, & Elling, 2010). Zoals reeds aangegeven blijkt echter dat er verschillende knelpunten en belemmeringen zijn betreffende de faciliteiten en voorzieningen gericht op jonge topsporters (Blom & Duijvestijn, 2008; Emrich et al., 2009; Van Helden, 2004). In deze vraagstelling wordt dan ook verwacht dat jonge topsporters over het algemeen tevreden zijn over de organisatie en begeleiding op hun LOOT-school, de mogelijkheid vrij te krijgen voor trainingen of wedstrijden en de individuele studiebegeleiding als prettig ervaren en deze elementen overeenkomend zijn met hun verwachtingen. Tevens zullen zij verschillende barrières rondom de opvang van gemiste lessen en aanpassingen van roosters ervaren (Blom & Duijvestijn, 2008; Reijgersberg et al., 2010; Van Helden, 2004).

De derde en tevens laatste onderzoeksvraag van deze studie is: Hoe ervaren topsporters op een LOOT-school het sociaal contact met leeftijdgenoten, zowel in de school- en sportcontext, als daarbuiten? *Sociaal contact* wordt hierbij gedefinieerd als de ervaren mate van aansluiting en de frequentie van omgang met leeftijdgenoten. Hoewel de sociale omgang met leeftijdgenoten een grote rol speelt in de adolescentie, kan het voor jonge topsporters wellicht moeilijk zijn hun drukke sportcarrière te combineren met hun sociale activiteiten (Jonker et al., 2009; Luijt et al., 2009). Zo hebben ze vaak weinig tijd voor sociale contacten of vrienden (Luijt et al., 2009). Uit de literatuur blijkt dan ook dat topsporters verschillen van hun leeftijdgenoten. Ze zijn minder op hun omgeving gericht en meer bezig met hun eigen ontwikkeling en sportieve prestaties. Hierdoor vormen ze vaak een aparte groep en kunnen ze weinig aansluiting vinden bij medeleerlingen (Blom & Duijvestijn, 2008).

Wanneer er wordt gekeken naar sociaal contact in de sportcontext, blijkt dat topsporters slechts enkele of geen vrienden overhouden aan hun sport. Sociale contacten bij sport zijn dan ook vaak oppervlakkig en beperken zich tot de sportactiviteiten zelf (Elling, 2004). De verwachting bij deze onderzoeksvraag is dat topsporters op een LOOT-school relatief weinig aansluiting of sociale binding ervaren met leeftijdgenoten, de frequentie van omgang laag is en er relatief weinig waarde gehecht wordt aan het hebben van contact met leeftijdgenoten op school, sport en daarbuiten (Blom & Duijvestijn, 2008; Jonker et al., 2009; Luijt et al., 2009). Daarnaast wordt verwacht dat jonge topsporters sociale contacten in hun sport niet beschouwen als echte vrienden en de vriendschappen in de sportcontext zich beperken tot de sportactiviteit zelf (Elling, 2004).

Methode

Type onderzoek

Dit onderzoek is verricht aan de hand van een kwalitatieve onderzoeksmethode. Dit betreft onderzoek waarbij gebeurtenissen, situaties en personen beschreven kunnen worden met behulp van kwalitatief verzamelde data, zoals waarderingen, ervaringen en betekenisverleningen naar aard en eigenschappen (Baarda, 2014). De exploratieve aard van kwalitatief onderzoek maakt dit type onderzoek geschikt om inzicht te verkrijgen in de ervaringen van topsporters met betrekking tot het combineren van topsport, school en sociaal contact (Boeije, 2010). De huidige studie is een casestudie, doordat het onderzoek betreft bij slechts een onderzoekseenheid, namelijk alle topsporters op één LOOT-school. Er is gestreefd naar inhoudelijke generalisatie, ofwel het generaliseren van de resultaten van het onderzoek naar vergelijkbare of overeenkomstige situaties (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2013).

Respondenten

De populatie die in dit onderzoek centraal stond, bestaat uit scholieren die topsport beoefenen op één LOOT-school, namelijk het Comenius College te Hilversum. Het Comenius College, dat op basis van een gelegenheidsteekproef is gekozen (Baarda et al., 2013), is een open christelijke middelbare school voor gymnasium, atheneum, havo en mavo. Deze school is één van de 30 LOOT-scholen in Nederland en biedt onderwijs aan circa 1450 scholieren, waaronder 90 topsporters (Comenius College, 2014). De 90 topsporters zaten verspreid over alle opleidingsniveaus en klassen en beoefenden 14 verschillende sporten. De respondenten vielen hiermee in een leeftijdsrange van 12 tot en met 18 jaar.

Alle 90 topsporters zijn per mail benaderd om een digitale vragenlijst in te vullen. Na een aantal weken en een herinneringsmail zijn er uiteindelijk 28 vragenlijsten geretourneerd, door 22 jongens en zes meisjes met een gemiddelde leeftijd van 14,4 jaar. De respondenten

waren verdeeld over de zes leerjaren van de volgende opleidingsniveaus: mavo, mavo/havo, havo, havo/vwo, havo/atheneum, atheneum en gymnasium. Uit deze 28 geretourneerde enquêtes zijn de 10 topsporters die aangegeven hadden mee te willen werken aan vervolgonderzoek, uitgenodigd voor een interview. Tevens zijn er via hen binnen de school acht andere topsporters geworven voor een interview door middel van de zogenoemde sneeuwbalsteekproef (Neuman, 2011). In totaal hebben er dus 18 topsporters deelgenomen aan een interview: 12 jongens en zes meisjes. Deze respondenten vielen in een leeftijdsrange van 12 tot en met 17 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 15 jaar. Zij beoefenden de sporten volleybal (1x), rugby (7x), honkbal (4x), tennis (2x), hockey (2x), voetbal (1x) en waterpolo (1x) en zaten verspreid over de opleidingsniveaus 1 mavo/havo tot en met 5 atheneum. Door respondenten van verschillende leeftijden, opleidingsniveaus en sporten te betrekken in het onderzoek is geprobeerd bij te dragen aan de representativiteit van de steekproef, waardoor de resultaten te generaliseren zijn naar alle LOOT-scholieren van het Comenius College. Belangrijk is om hierbij in acht te nemen dat de aantallen die naar voren komen in de resultatensectie slechts een indicatie geven van het draagvlak voor de desbetreffende bevindingen. De aantallen kunnen dan ook niet als sluitend worden beschouwd.

Onderzoeksinstrumenten

Vragenlijst. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee verschillende onderzoeksmethoden om de ervaringen van scholieren op een LOOT-school in kaart te brengen. Allereerst is er gebruik gemaakt van een korte, digitale vragenlijst die door de LOOT-coördinator naar alle topsporters van het Comenius College is toegestuurd. Deze vragenlijst was gebaseerd op een topiclijst, die voorafgaand aan het onderzoek is ontwikkeld door de onderzoekers. De vragenlijst bevatte stellingen omtrent de ervaringen van zowel sport- als schoolprestaties, sociaal contact in zowel de sport- en schoolcontext als daarbuiten, en de aangeboden faciliteiten en individuele begeleiding op het Comenius College. Hierbij werden vragen gesteld over de mate van tevredenheid, inzet en de waarde die de respondenten hechten aan de drie aspecten. Per aspect zijn er zeven stellingen voorgelegd, waarbij respondenten op een Likert-schaal van 1 tot en met 5 konden aangeven in hoeverre zij het hier mee eens dan wel oneens waren. Voorbeelditems van deze vragenlijst zijn: ‘Ik ben tevreden over de sportprestaties die ik haal’ en ‘Ik zet me volledig in om goede prestaties te leveren op het gebied van sport’. De vragenlijst bevatte soortgelijke stellingen betreffende school en sociaal contact. Daarnaast bevatte de vragenlijst ook stellingen met betrekking tot de combinatie van topsport, school en sociaal contact. Een voorbeelditem hierbij is: ‘Ik heb het gevoel dat ik door mijn sportcarrière minder tijd heb voor sociaal contact met vrienden’.

Tevens is er een aantal algemene vragen gesteld over de leeftijd, het geslacht, het opleidingsniveau en de sport van de respondent en is ten slotte gevraagd of zij wel of niet open stonden voor een interview.

Interview. Het tweede onderzoeksinstrument betrof de kwalitatieve semi-gestructureerde interviews met de topsporters, waarbij een topiclijst als leidraad diende. Het interview bestond uit verschillende topics: (1) Vragen over persoonlijke kenmerken, waaronder leeftijd, topsport en opleidingsniveau; (2) Algemene vragen over uren training, wedstrijden en reistijd; (3) Ervaringen van de respondenten met betrekking tot enerzijds hun schoolprestaties en anderzijds hun sportprestaties (attitude, ervaren sociale invloed en eigen-effectiviteit [ASE-model]); (4) Ervaringen met betrekking tot de LOOT-faciliteiten en begeleiding op het Comenius College (aanbod, tevredenheid en verbeterpunten); (5) Het sociale contact met andere topsporters en reguliere scholieren, binnen zowel de sport- en schoolcontext, als hierbuiten (ervaren aansluiting en tevredenheid); (6) Ervaringen van topsporters met betrekking tot de combinatie van topsport, school en sociaal contact (prioriteit, inzet, tevredenheid, ervaren protectieve factoren en barrières).

Een semi-gestructureerd interview is zeer geschikt om een gedetailleerd beeld te krijgen over de ervaringen, opvattingen en meningen van de respondenten betreffende specifieke onderwerpen zoals topsport, school en sociaal contact. Deze onderzoeksmethode stelt de interviewer namelijk in staat door te vragen naar achterliggende gedachten en ideeën. Bovendien geeft een semi-gestructureerd interview meer ruimte en flexibiliteit gedurende het interview in vergelijking met een gestructureerd interview (Boeije, 2010).

Procedure

Na het inlichten van de school over het doel, de methoden en de procedure van onderzoek en haar bevestiging bereid te zijn een wederzijdse samenwerking aan te gaan, is het onderzoek van start gegaan. Allereerst zijn er vragenlijsten gemaakt door middel van online software. Deze vragenlijsten zijn door de LOOT-coördinator verstuurd naar de respondenten. De respondenten die aangaven open te staan voor een interview, zijn vervolgens per mail benaderd. Tevens zijn via hen contactgegevens verkregen van acht andere topsporters van het Comenius College die eveneens open stonden voor een interview, waardoor er in totaal 18 interviews zijn afgenomen. De semi-gestructureerde interviews zijn in tweetallen afgenomen door de vier onderzoekers en vonden plaats op het Comenius College, in de voor topsporters ter beschikking gestelde LOOT-studieruimte. Tijdens de introductie voorafgaand aan het interview zijn vanuit ethische perspectieven het doel van het onderzoek, de structuur en de inhoud van het interview duidelijk gemaakt. Daarnaast is

benadrukt dat deelname aan het onderzoek geen verplichting was en de respondenten zich op ieder moment konden terugtrekken uit het onderzoek. Ten slotte is aan de respondenten duidelijk gemaakt dat er zorgvuldig met hun gegevens wordt omgegaan en hun anonimiteit gewaarborgd blijft door namen en andere persoonlijke gegevens die hun identiteit zouden kunnen onthullen achterwege te laten. Hoewel bij dit onderzoek respondenten van 12 tot en met 17 jaar betrokken waren, was het vanwege de wederzijdse samenwerking met het Comenius College niet nodig toestemming te verkrijgen van ouders over het afnemen van de interviews, het zogenaamde *informed consent* benaderen. De interviews duurden tussen de 15 en 45 minuten, met een gemiddelde duur van 21 minuten en zijn opgenomen door middel van een voicerecorder. Direct na afname zijn de interviews letterlijk getranscribeerd door één van de onderzoekers, wat zorgde voor een verhoogde betrouwbaarheid. Vervolgens is zijn data geanalyseerd aan de hand van de kwalitatieve analysemethoden van Baar (2002) en Baarda, De Goede, en Teunissen (2013), waarbij op basis van analytische inductie, ofwel het constant systematisch vergelijken van uitspraken en tekstfragmenten, per onderzoeksvraag kernlabels zijn ontwikkeld. Deze kernlabels geven het inhoudelijk rendement weer van de kwalitatieve analyse (Baarda et al., 2013). Door het coderen van de labels konden alle tekstfragmenten die aan eenzelfde topic gerelateerd waren achteraf gemakkelijk geraadpleegd worden. Tevens maakt dit coderingssysteem de werkwijze herhaalbaar en overdraagbaar aan anderen, wat zorgde voor een verhoogde betrouwbaarheidsfactor in het onderzoek. De interne validiteit van het onderzoek is verhoogd door het doorvragen op de antwoorden van de respondenten en tijdens de analyse zo dicht mogelijk bij de antwoorden van de respondent te blijven en de labels hier dan ook zo dicht mogelijk op te formuleren (Baar, 2002).

Resultaten

In deze resultatensectie worden per onderzoeksvraag de belangrijkste resultaten besproken aan de hand van de kernlabels die zijn ontwikkeld tijdens het proces van het analyseren van de semi-gestructureerde interviews en de geretourneerde enquêtes. Deze staan cursief in de tekst en zullen worden aangevuld met fragmenten afkomstig uit de interviews.

Intentie om te presteren

In de eerste onderzoeksvraag van deze studie is de intentie van topsporters op het Comenius College om zowel in sport als op school te presteren bevestigd. Inzicht hierin is verkregen door de topsporters te vragen naar hun attitude, de ervaren sociale invloed vanuit de omgeving en de eigen-effectiviteit met betrekking tot het presteren in sport en op school.

Attitude. Alle respondenten gaven aan een *positieve attitude te hebben ten aanzien van hun sportprestaties*. Zij spelen allen op hoog niveau en behalen hier dan ook goede

resultaten mee. Een grote meerderheid van de respondenten gaf dan ook aan *tevreden te zijn over de sportprestaties*. Een aantal bleef kritisch:

“Ja ik ben op zich wel tevreden. Je kan nooit echt tevreden zijn in topsport volgens mij, maar ja het gaat op zich wel goed.” (Jongen, 17 jaar, rugby, 4 havo)

Tevens kwam de waarde die topsporters aan hun sportprestaties hechten zowel in de interviews als de enquêtes duidelijk naar voren. Een grote meerderheid van de topsporters vond het *belangrijk goede resultaten te behalen in sport*. Ook *plezier in sport* stond hoog in het vaandel en werd door twee respondenten als belangrijker gezien dan winnen. Op één na, gaven alle respondenten tevens aan *zich volledig in te zetten op het gebied van sport*. Zij trainen allen zo'n vier à vijf keer in de week en zeggen zelden een training of wedstrijd af.

Wanneer er wordt gekeken naar de attitude omtrent schoolprestaties, gaven 11 van de 18 respondenten aan *matige resultaten te behalen*. Hoewel de meerderheid *tevreden was met hun prestaties op school*, dachten zij wel betere resultaten te kunnen behalen. Ook gaven 11 van de 18 respondenten aan het gevoel te hebben zich *niet volledig in te zetten voor school*. De belangrijkste reden die werd genoemd voor de mindere resultaten en niet volledige inzet, is het hebben van *minder tijd en energie hebben voor schoolwerk door hun sportcarrière*:

“Nee, ik zou liever wat meer willen, maar óf ik ben te moe óf ik heb totaal geen concentratie.” (Jongen, 15 jaar, rugby, 4 havo)

Tien van de 18 respondenten gaven dan ook aan binnen de combinatie van topsport, school en sociaal contact een *negatieve invloed te ervaren van sport op hun schoolprestaties*. Velen waren van mening dat ze een hoger opleidingsniveau kunnen volgen en hogere cijfers kunnen behalen wanneer zij geen topsport beoefenen. Drie respondenten zijn door hun sport ook daadwerkelijk overgestapt naar een lager opleidingsniveau.

“[...] als ik geen sport had, zou ik meer tijd kunnen besteden aan mijn school. Dan kan je dus ook betere cijfers halen.” (Jongen, 17 jaar, honkbal, havo 4)

Naast deze negatieve invloed van sport op school werd door drie respondenten juist een *positieve invloed* ervaren. Zij gaven aan *door school goed te presteren op sportgebied en gemotiveerder te zijn* voor het behalen van goede resultaten op school. Eveneens waren verschillende respondenten van mening dat school invloed heeft op hun sportprestaties. Zeven respondenten gaven aan dat *school een negatieve invloed heeft op sport*. Zij zeiden *door school minder tijd te hebben voor trainen* en voelden zich soms genooddaakt een training af te zeggen vanwege toetsperiodes op school. Ook *mentaal werd er negatieve invloed* ervaren:

“[...] zeker nu met de examens. Daar ben ik nu veel meer mee bezig dan echt opletten op de training [...]. Het kan zeker mijn concentratie wegnemen. Je maakt gewoon fouten die je anders niet zou maken.” (Jongen, 16 jaar, rugby, 4 mavo)

Twee respondenten gaven aan binnen de combinatie van topsport, school en sociaal contact juist een *positieve invloed te ervaren van school op sport*. School werd hierbij als afleiding van sport genoemd en het behalen van goede schoolresultaten bevorderde de sportprestaties. De overige negen respondenten lieten weten geen invloed te ervaren van school op sport.

Hoewel de waarde van sportprestaties duidelijk naar voren kwam, lieten tevens 15 van de 18 topsporters weten dat zij *veel waarde hechten aan het behalen van goede resultaten op school*. Zeven respondenten gaven dan ook aan dat hun *prioriteit bij school ligt boven sport*. De voornaamste reden hiervoor is hun toekomst. De meesten zagen namelijk in dat ze met hun sport later geen geld kunnen verdienen en dat het daarom belangrijk is om een opleiding te hebben. Vaak zijn ze hier bang voor vanwege de onbekendheid van hun sport in Nederland:

“[...] dat is je toekomst, sport is leuk, maar je weet nooit of dat gaat lukken. Zeker in tennis, dat is een hele kleine kans. Later, zonder diploma's, kom je nergens meer.”

(Meisje, 16 jaar, tennis, 5 havo)

Vier respondenten gaven tevens aan *meer inzet te tonen voor school dan voor sport*. Het grootste deel van de respondenten gaf echter aan dat hun *prioriteit bij sport ligt* en dat ze zich hier dan ook *meer voor inzetten dan voor school*:

“Nou ik weet niet waarom, maar ik wil het zo graag worden, [...] dan moet je dat gewoon worden. Ik wil gewoon niet school doen zeg maar.” (Jongen, 14 jaar, voetbal, 3 havo)

Ervaren sociale invloed. Op het gebied van sociale invloed gaven topsporters aan zowel druk als steun uit hun omgeving te ervaren als het gaat om sport. Hoewel slechts twee respondenten aangaven *druk te ervaren vanuit ouders*, gaf bijna de helft van de topsporters aan *druk van trainers te ervaren*. Trainers zetten vooral druk om goed te presteren, steeds beter te worden en tot een bepaald doel te komen. Verwachtingen van trainers zijn vaak hoog en als topsporters niet goed presteren, zitten zij simpelweg bij wedstrijden op de bank. Veel topsporters zien dit echter als een *motivatie om extra goed hun best te doen* en gaven aan dit dus niet per se als negatief te ervaren:

“Ja ja ja. Hun zetten wel echt veel druk [...] je moet wel goed spelen, want anders sta je bijvoorbeeld bank ofzo [...]. Als je ook niet speelt, dan speel je ook helemaal niet en dat is wel echt vervelend. Dus je moet het wel echt goed doen.” (Jongen, 14 jaar, voetbal, 3 havo)

Daarnaast zeiden bijna alle topsporters zich *gesteund te voelen door hun ouders*. Ouders komen vaak kijken bij trainingen en wedstrijden of rijden hen erheen, helpen bij eten, wassen kleding en uiten hun trots over de prestaties van hun kind.

Op het gebied van school komt de *meeste steun die de topsporters ervaren vanuit hun ouders*. Een grote meerderheid van 15 respondenten gaf aan dat hun ouders helpen met het plannen van hun schoolwerk, hen belonen bij goede resultaten en trots zijn. Verder is er een *gelijke spreiding met betrekking tot het ervaren van druk vanuit ouders*. De ene helft gaf aan druk te ervaren vanuit ouders, hoewel de meesten zeiden dit niet te zien als negatieve invloed. Vier van de 18 respondenten gaven aan te ervaren dat de prioriteit van hun ouders duidelijk bij school in plaats van sport ligt, wat soms ten koste gaat van de sportbeoefening:

“[...] want ik denk als ik geen goede schoolresultaten haal, ik van m'n ouders niet mag sporten zeg maar. Want ze denken dat als ik niet op sport zit, dat ik wel veel meer tijd voor school heb.. en het dan ook beter doe.” (Jongen, 14 jaar, voetbal, 3 havo)

Eigen-effectiviteit. Ten slotte, op het gebied van eigen-effectiviteit, hadden respectievelijk 15 en 16 van de 18 respondenten *geen last van faalangst* en juist *vertrouwen in het eigen kunnen als het gaat om sportprestaties*. De overige respondenten gaven aan vooral *spanning te ervaren* en het graag zo goed mogelijk te willen doen. Ook op *het gebied van school* had een grote meerderheid van de topsporters *geen last van faalangst* en hadden zij *vertrouwen in zichzelf*.

LOOT-faciliteiten

De tweede onderzoeksvraag was gericht op de ervaringen van jonge topsporters met betrekking tot de organisatie en aangeboden faciliteiten op het Comenius College. De respondenten gaven aan dat de aangeboden faciliteiten op hun LOOT-school uiteenlopend zijn. Zo werd door de respondenten genoemd dat zij *vakken die geen onderdeel uitmaken van het eindexamenprogramma, waaronder handvaardigheid, godsdienst en gym, niet hoeven te volgen* en ze de mogelijkheid hebben om *toetsen en huiswerk uit te stellen of te verplaatsen*. Daarnaast krijgen LOOT-scholieren *individuele begeleiding van een LOOT-begeleid(st)er*, met wie zij hun rapport nalopen en planningen en roosters maken omtrent sport en school.

Alle respondenten uitten zowel in de interviews als de enquêtes *tevredenheid over de LOOT-faciliteiten en LOOT-begeleid(st)er* op hun school. Verschillende respondenten hebben eerst op een reguliere middelbare school gezeten en ervoeren de mogelijkheden die het Comenius College voor hen bood om sport en school beter te combineren, als erg positief. *Met name de mogelijkheid om vrijstelling voor bepaalde vakken te krijgen*, waardoor er tussenuren vrijkomen voor schoolwerk, wordt door veel respondenten als positief, dan wel als

protectieve factor, ervaren. Elf respondenten noemden het *verschil in hoe docenten omgaan met de LOOT-regelingen* als negatief aspect van het LOOT-systeem op het Comenius College en ervoeren dit als barrière. Deze respondenten gaven aan dat de ene docent er meer van af weet en er ook meer rekening mee houdt dan de andere docent:

“Ja, dat merk ik wel, dat sommige leraren het een beetje, ja een beetje onzin vinden ofzo. En andere leraren die begrijpen je dan heel goed en die helpen je daar dan mee.”

(Jongen, 16 jaar, honkbal, 4 havo)

Er werd hierbij genoemd dat sommige docenten erg moeilijk doen wanneer LOOT-scholieren eerder de les uit willen omdat zij anders te laat komen bij hun trainingen. Meerdere respondenten gaven daarnaast aan dat verscheidene docenten niet makkelijk doen over het laten vallen of verplaatsen van huiswerk en dat LOOT-scholieren soms zelfs moeten nablijven wanneer huiswerk niet af is. Er werd dan ook genoemd dat er *begrip en steun omtrent de LOOT-regelingen mist aan de kant van verscheidene docenten*:

“[...] sommige mensen [docenten] kunnen er dan niet tegen dat we weggaan en dan gaan ze dat een beetje laten merken. En dan denk ik van: ‘dit zijn gewoon de afspraken tussen school en de sporters’.” (Jongen, 14 jaar, voetbal, 3 havo).

Hoewel de meeste respondenten tevreden zijn met het LOOT-systeem, zijn er enkele respondenten die verbeterpunten aandroegen. Zo werd er gesproken over het *instellen van een vast uur in de week waarin een gemiste les ingehaald kan worden* en gaf een respondent aan dat ze de *regels omtrent het mogen laten vallen of verplaatsen van huiswerk versoepeld* zou willen hebben.

Sociaal contact

De derde onderzoeksvraag was gericht op de ervaringen van topsporters op het Comenius College omtrent het sociaal contact met leeftijdgenoten zowel in de school- en sportcontext, als daarbuiten. Centraal in deze onderzoeksvraag stond de ervaren mate van aansluiting en de frequentie van omgang met leeftijdgenoten op school.

Aansluiting en frequentie. Alle respondenten gaven aan *sociale contacten opgedaan te hebben bij hun sport* en hier *tevreden over te zijn*. Zij vertelden hierbij *tevreden te zijn met het feit dat ze deze contacten, vanwege het vele trainen, regelmatig zien*. Ook werd genoemd dat *goed contact met teamgenoten van belang is voor de sport*:

“Maar ik vind het wel heel belangrijk dat ik met een aantal mensen van mijn volleybalteam of club, gewoon echt wel vrienden ben, anders kom je een seizoen niet door.” (Meisje, 16 jaar, volleybal, 5 atheneum)

De sociale contacten binnen sport werden door de respondenten onderverdeeld in echte vrienden en sportmaatjes. Meerdere respondenten *beschouwden de meeste contacten van sport als sportmaatjes*, die ze alleen bij trainingen en wedstrijden zien en met wie ze vooral over sport praten. Daarnaast hebben enkele respondenten ook *echte vrienden* gemaakt die ze buiten hun sport om regelmatig zien en met wie ze privéonderwerpen kunnen bespreken. Een respondent zei hierover het volgende:

“Nou deels vrienden, ook echt vriendinnen met wie ik regelmatig in vakanties afspreek en gezellige dingen mee doe en dat soort dingen [...] er zijn ook altijd mensen die je alleen in de sport, tijdens toernooien spreekt.” (Meisje, 16 jaar, tennis, 5 havo)

Tevens vonden de respondenten over het algemeen *voldoende aansluiting met leeftijdgenoten op school* en gaven aan het gevoel te hebben dat ze *genoeg vrienden op school hebben*. Dit kwam ook naar voren in de enquêtes. Het merendeel van de respondenten *gaat echter niet om met deze vrienden buiten schooltijd* vanwege gebrek aan tijd en/of het feit dat ze ver van school wonen. Desondanks waren alle respondenten *tevreden over het sociaal contact op school*. Er is hierbij meerdere malen genoemd dat leeftijdgenoten op school *begrip hebben voor de situatie van de topsporters*, doordat deze leeftijdgenoten op dezelfde school zitten en het LOOT-systeem begrijpen en gewend zijn.

Naast sociale contacten bij sport en op school, gaven alle respondenten aan ook *vrienden buiten de sport- en schoolcontext* te hebben, met name vrienden uit hun eigen woonplaats of van hun voormalige basis- of middelbare school. Alle respondenten spraken *tevredenheid uit over deze contacten*. Het merendeel van de respondenten gaf aan deze vrienden *voornamelijk in het weekend of vakanties te zien*. Verschillende respondenten gaven echter aan dat de beschikbare tijd voor deze vrienden afhankelijk is van hoe druk hun sportcarrière is en twee respondenten vertelden zelfs dat het *contact met vrienden buiten de sport- en schoolcontext is verwaterd vanwege tijdgebrek*. Hieraan gerelateerd gaf het merendeel van de respondenten (15) aan dat er *door hun sportcarrière minder tijd is voor vrienden* in het algemeen:

“Vrije tijd is nu wel echt lastig de laatste tijd. Het is voor mij echt een wonder als ik naar een verjaardag kan of feestjes.” (Meisje, 16 jaar, tennis, 5 havo)

Verschillende respondenten gaven aan *het als vervelend te ervaren dat ze door het vele sporten minder tijd hebben voor vrienden*. Één respondent trok hierdoor zelfs zijn sportcarrière in twijfel:

“[...] wil ik wel blijven sporten? Want je ziet nauwelijks iemand, je hebt nauwelijks tijd.” (Jongen, 17 jaar, honkbal, 4 havo)

Vier respondenten legden hun *prioriteit dan ook bij sociaal contact boven sport en school*:

“Ik denk vrienden [...]. Als je geen vrienden hebt of je gaat niet goed met ze om dan zit je gewoon bijna altijd alleen en dat is niet echt leuk. Ja, dan kan je wel heel goed in school zijn, maar als je geen vrienden hebt, dan heb je toch nog steeds geen leuk leven.” (Jongen, 12 jaar, tennis, 1 atheneum)

Het grootste deel van de respondenten was echter van mening het *niet heel erg te vinden om vrienden minder te zien*, omdat sport voor hen op dit moment heel belangrijk is:

“Ik weet dat ik sporten gewoon heel leuk vind. Ik heb het er ook gewoon voor over dat ik dan niet altijd mijn vrienden kan zien.” (Jongen, 16 jaar, honkbal, 4 havo)

Ook binnen de *combinatie van topsport, school en sociaal contact vormt tijdsdruk een negatief punt*. Vier respondenten gaven om deze reden aan de *combinatie van topsport, school en sociaal contact lastig te vinden*:

“Ik vind het een lastige combinatie, zeker hoe hoger je komt in sport, hoe meer je doet voor sport, hoe lastiger het op school wordt.” (Meisje, 16 jaar, tennis, 5 havo)

Over het algemeen heerst er echter *een grote tevredenheid onder de topsporters met betrekking tot het combineren van topsport, school en sociaal contact*. Hoewel een groot deel van de topsporters aangaf weinig vrije tijd te hebben, vaak moe te zijn en veel tijd kwijt te zijn aan reizen, bleken dit niet de grootste obstakels. Het merendeel van de respondenten (14) gaf namelijk aan tevreden te zijn over de combinatie van topsport, school en sociaal contact en zegt hieraan niets te willen veranderen. De combinatie is intensief en tijd voor vrienden is vaak gering, maar *met een goede planning is het vaak goed te combineren*:

“Ik moet wel echt plannen, want anders lukt het gewoon niet. Het kan niet zomaar van; oh kom je bij mij logeren? Dan denk ik van nee, ik kan niet blijven logeren.” (Meisje, 13 jaar, rugby, 1 mavo/havo)

Voorkeur. De respondenten spraken verschillende voorkeuren uit over vriendschappen met topsporters of niet-topsporters. Acht respondenten hadden een *voorkeur voor vriendschappen met topsporters*. Deze voorkeur komt voort uit het ervaren van *meer begrip en herkenning* van andere topsporters. Zo zei één respondent het volgende:

“Van school is het gewoon gezellig, maar die begrijpen het allemaal niet echt enzo, hoe druk je het hebt [...]. Dan begrijpen ze dat zeg maar niet echt. En de andere topsporters begrijpen dat wel gewoon.” (Meisje, 15 jaar, waterpolo, 3 havo)

Daarnaast hadden zes respondenten een *voorkeur voor vriendschappen met niet-topsporters*. De respondenten gaven aan in hun dagelijks leven erg veel met sport te maken te hebben. Het *kunnen bespreken van andere zaken dan sport* en het *kunnen doen van andere activiteiten dan sportgerelateerde activiteiten* worden daarom als belangrijkste redenen genoemd voor het prefereren van vriendschappen met niet-topsporters.

Discussie

De algemene doelstelling van dit onderzoek was inzicht verkrijgen in de ervaringen van topsporters op één LOOT-school omtrent de combinatie van topsport, school en sociaal contact. De eerste doelstelling was het in kaart brengen van de intentie van topsporters op een LOOT-school om in sport en/of op school te presteren. Getracht werd deze doelstelling te realiseren met behulp van het ASE-model (De Vries et al., 1988), waarbinnen de intentie tot bepaald gedrag van jonge topsporters verklaard kan worden vanuit drie gedragsdeterminanten: attitude, ervaren sociale invloed en eigen-effectiviteit (De Vries et al., 1988; Fishbein & Yzer, 2003). Verwacht werd dat de intentie om te presteren van topsporters op een LOOT-school in topsport en/of school groot is wanneer zij een positieve houding, steun vanuit hun sociale omgeving en positieve verwachtingen hebben ten aanzien van het presteren op één van deze twee gebieden (Luijt et al., 2009; Van Rens et al., 2015). De resultaten lieten zien dat de meerderheid van de topsporters een positieve attitude heeft ten aanzien van hun sportprestaties, maar in mindere mate ten aanzien van hun schoolprestaties. Dit is vooral te verklaren doordat zij door hun sportcarrière minder tijd en energie hebben voor schoolwerk. De meerderheid van de respondenten ervoer dan ook een negatieve invloed van sport op school. De topsporters gaven echter aan wel tevreden te zijn over hun prestaties op beide gebieden en veel waarde te hechten aan het presteren hierop. Wat betreft het ervaren van druk en steun, gaven veel respondenten aan druk van trainers te ervaren op het gebied van sport. De resultaten van dit onderzoek geven op dit punt ondersteuning aan het onderzoek van Luijt, Reijgersberg, en Elling (2009), waarin naar voren kwam dat jonge topsporters door hun omgeving gepusht kunnen worden om goede sportprestaties neer te zetten. Hierbij werd genoemd dat dit stress kan veroorzaken, omdat de topsporters het lastig vinden te voldoen aan de verwachtingen van de omgeving. Resultaten uit het huidige onderzoek ondersteunen dit punt echter niet, omdat de topsporters de druk van trainers niet als negatief beschouwden, maar juist als extra motivatie zagen om extra goed hun best te doen. De respondenten in dit onderzoek gaven daarentegen aan vooral steun te ervaren vanuit hun ouders op het gebied van sport en school. Dit kwam tot uiting in zowel praktische hulp als mentale steun. In overeenstemming met onderzoek van Van Rens, Elling, en Reijgersberg (2015) stimuleerde

dit hen onder andere om goede schoolprestaties te leveren. Eveneens kwam uit het onderzoek naar voren dat de prioriteit van enkele ouders sterk bij school ligt en niet bij sport, wat topsporters soms belemmert in het uitoefenen van hun topsport. Dit kan mogelijk tegenstrijdigheden opleveren met de belangen van trainers, die zoals genoemd vooral druk zetten om te presteren op het gebied van sport. Op het gebied van eigen-effectiviteit hadden topsporters ten slotte zowel in sport als op school vertrouwen in het eigen kunnen. Op het gebied van sport geeft dit ondersteuning aan het onderzoek van Luijt en collega's (2009), waaruit naar voren kwam dat het vertrouwen in eigen kunnen positief gerelateerd is aan goede prestaties. Dat de intentie om te presteren op het gebied van zowel sport als school groot is, bleek uit het feit dat topsporters zeiden veel waarde te hechten aan het presteren op beide gebieden, zij vooral steun en weinig negatieve druk ervoeren vanuit hun omgeving en vertrouwen hadden in hun eigen kunnen. Dit komt overeen met de gestelde hypothese (Luijt et al., 2009; Van Rens et al., 2015). Bij de eerste doelstelling werd daarnaast verwacht dat de houding ten aanzien van de toekomst en het vertrouwen in eigen kunnen de doorslaggevende rol spelen in de intentie om te presteren in sport dan wel op school (Luijt et al., 2009). Deze verwachting kan eveneens bevestigd worden. Uit het huidige onderzoek is namelijk gebleken dat de plek waar respondenten hun prioriteit leggen sterk afhankelijk is van het vertrouwen in zichzelf en hun houding ten aanzien van de toekomst. Topsporters die een carrière voor zichzelf zagen weggelegd in de sport legden hun prioriteit bij sport, terwijl respondenten die eerder een maatschappelijke carrière voor zich zagen, hun prioriteit bij school legden.

De tweede doelstelling van het onderzoek had betrekking op het in beeld brengen van de ervaringen van topsporters met betrekking tot de organisatie en aangeboden faciliteiten op een LOOT-school. Op basis van literatuur werd verwacht dat topsporters over het algemeen tevreden zijn over de organisatie en begeleiding op hun LOOT-school, de aan hen aangeboden faciliteiten als prettig ervaren en deze overeenkomend zijn met hun verwachtingen (Van Bottenburg et al., 2012), maar ook enkele barrières ervaren (Blom & Duivestijn, 2008; Emrich et al., 2009). De resultaten bevestigen de verwachting dat de topsporters de faciliteiten als prettig ervaren. De aan hen aangeboden faciliteiten helpen hen topsport te combineren met school. Opmerkelijk gaven de meeste respondenten aan eenzelfde barrière te ervaren; namelijk dat docenten verschillend omgaan met de LOOT-regelingen op het Comenius College. Zo uitten verscheidene docenten hun frustraties en afkeer jegens de LOOT-faciliteiten wanneer de topsporters hier een beroep op doen.

De derde doelstelling van het onderzoek was inzicht verkrijgen in de ervaringen van topsporters op een LOOT-school met betrekking tot het sociaal contact met leeftijdgenoten,

zowel in de school- en sportcontext, als daarbuiten. Op basis van literatuur werd verwacht dat jonge topsporters op een LOOT-school relatief weinig aansluiting ervaren met leeftijdgenoten, de frequentie van omgang laag is en er weinig waarde gehecht wordt aan het hebben van sociale contacten met leeftijdgenoten op school, sport en daarbuiten (Blom & Duijvestijn, 2008; Jonker et al., 2009; Luijt et al., 2009). De resultaten bevestigen deze verwachting niet volledig. De respondenten gaven over het algemeen aan tevreden te zijn over het sociaal contact met leeftijdgenoten en aansluiting te kunnen vinden in de genoemde contexten. Dit is strijdig met het onderzoek van Blom en Duijvestijn (2008), waaruit naar voren kwam dat topsporters relatief vaak weinig aansluiting kunnen vinden met medeleerlingen. De respondenten in het huidige onderzoek gaven echter wel aan dat ze door hun drukke sportcarrière minder tijd hebben voor vrienden en het naar feestjes gaan vaak niet mogelijk is. Dit komt overeen met onderzoek van Jonker, Elferink-Gemser, en Visscher (2009) en Luijt en collega's (2009) waarin werd gesteld dat het voor jonge topsporters moeilijk kan zijn hun intensieve sportcarrière te combineren met sociale activiteiten. Het grootste deel van de respondenten gaf echter aan dit niet als problematisch te ervaren. Ze noemden namelijk dat sport voor hen erg belangrijk is en het niet erg te vinden om daardoor minder tijd te hebben voor hun vrienden. Opvallend was de verdeeldheid over het hebben van een voorkeur voor een vriendschap met een topsporter of niet-topsporter. Hoewel een aantal respondenten een voorkeur had voor een vriendschap met medetopsporters vanwege het ervaren van meer begrip en herkenning, hadden andere topsporters juist voorkeur voor niet-topsporters vanwege het kunnen bespreken van andere zaken en het kunnen doen van andere activiteiten dan sport.

De centraal gestelde ervaringen van topsporters in de bovengenoemde doelstellingen waren een uiting van de algemene vraagstelling: Wat zijn de ervaringen van scholieren op een LOOT-school met betrekking tot het combineren van topsport, school en sociaal contact? Kijkend naar de combinatie van de drie regimes kan gesteld worden dat de respondenten over het algemeen zeer tevreden zijn met hoe ze topsport, school en sociaal contact combineren op hun LOOT-school. Het merendeel van de topsporters ervoer de combinatie echter wel als intensief en tijdrovend. Vooral sport bleek hierin een negatieve invloed te hebben op zowel school als sociaal contact, maar vanwege de waarde die gehecht werd aan het behalen van sportprestaties bleek dit niet als problematisch te worden ervaren. Daarnaast bleken respondenten binnen de combinatie prioriteiten te stellen. Vooral het toekomstbeeld van de respondenten bepaalt hierbij of zij hun prioriteit bij sport dan wel school leggen. Ten slotte bleek de grootste barrière binnen de combinatie het verschil onder docenten in hoe zij omgaan

met de LOOT-regelingen en hoe zij steun en begrip tonen richting de topsporters.

Methodische kanttekeningen

Er is een aantal methodische kanttekeningen te benoemen bij dit onderzoek. Ten eerste is het mogelijk dat de vragen niet geheel naar waarheid zijn beantwoord door de respondenten en er sprake is geweest van sociaal wenselijkheid. Mogelijkerwijs waren de respondenten geneigd om antwoorden te geven die over het algemeen sociaal aanvaard zijn (Baarda et al., 2013). Hoewel geprobeerd is dit zoveel mogelijk te voorkomen door een zo neutraal mogelijke houding aan te nemen als onderzoeker en anonimiteit aan de respondenten te verzekeren, heeft dit mogelijk de resultaten van het onderzoek beïnvloed.

Een ander mogelijk aandachtspunt binnen het huidige onderzoek heeft betrekking op het gebrek aan ervaring met het afnemen van semi-gestructureerde interviews. De interviews kunnen wellicht te veel gestuurd zijn, doordat aspecten extra zijn uitgelegd om de vraag te verduidelijken. Ook is het goed mogelijk dat de onderzoekers op sommige antwoorden van de respondenten niet goed genoeg hebben doorgevraagd waardoor er geen compleet antwoord is verkregen. Daarnaast was de opbouw van de semi-gestructureerde interviews voor een groot deel afhankelijk van de gegeven antwoorden door de respondenten. Hierdoor hebben niet alle respondenten dezelfde vragen beantwoord, waardoor er wellicht geen eenduidige conclusies getrokken kunnen worden.

Tevens is het niet mogelijk om generaliserende uitspraken te doen over dit onderzoek. Zo waren er slechts 18 respondenten bij dit onderzoek betrokken. Dit werd mede veroorzaakt door de hoge non respons op de enquête: er waren slechts 28 van de 90 enquêtes geretourneerd. Een mogelijke oorzaak voor de lage respons zou kunnen zijn dat door de intensieve combinatie van topsport, school en sociaal contact de enquête voor het huidige onderzoek geen prioriteit heeft gekregen. Bovendien is de enquête verstuurd in een periode waarin veel scholieren bezig waren met de voorbereidingen voor de centrale examens en daarnaast twee weken vakantie hadden. Ook waren bij dit onderzoek respondenten van slechts één school betrokken en vormden zij geen representatie voor alle topsporters op de 30 LOOT-scholen in Nederland. Door het bewust gebruik van respondenten van verschillende leeftijden, opleidingsniveaus en topsporten was er daarentegen wel sprake van inhoudelijke generalisatie (Baarda et al., 2013), wat wil zeggen dat de resultaten van dit onderzoek te generaliseren zijn naar alle andere topsporters op het Comenius College. Generalisatie naar topsporters van alle andere LOOT-scholen kan in vervolgonderzoek bereikt worden door meerdere scholen te betrekken en een grotere onderzoekspopulatie te selecteren. Binnen de scholen kan de respons verhoogd worden door de enquête in te laten vullen tijdens een verplicht lesuur op school.

In vervolgonderzoek is het daarnaast interessant om te kijken naar ervaringen van gestopte talenten met betrekking tot het combineren van topsport, school en sociaal contact. Het is hiernaast ook van waarde om scholieren die hun LOOT-status zijn verloren en daardoor geen gebruik meer kunnen maken van de LOOT-faciliteiten, te benaderen. Het is interessant om te onderzoeken hoe zij nu tegen toen gemaakte keuzes en obstakels op het gebied van de drie regimes aankijken (Luijt et al., 2009). Met deze resultaten is het mogelijk om topsport, school en sociaal contact nog beter op elkaar af te stemmen. Bovendien is het bevragen van ouders en trainers van belang voor een compleet beeld van de situatie. Ouders zijn namelijk een belangrijke bron van ondersteuning in de topsportcarrière van hun kinderen (Luijt et al., 2009).

Implicaties

Uit het huidige onderzoek is gebleken dat topsporters op het Comenius College ervaren dat niet alle docenten hetzelfde omgaan met de LOOT-regelingen. Wellicht komt dit door een gebrek aan begrip en kennis, iets wat in vervolgonderzoek nader onderzocht zou moeten worden. Aan het Comenius College de taak om bewustwording, kennisvermeerdering en begrip te creëren onder het onderwijzend personeel. Dit kan mogelijk door middel van informatie- of instructieavonden op school, waarin docenten duidelijk wordt gemaakt wat van hen wordt verwacht vanuit Stichting LOOT en het bestuur van het Comenius College. Het is goed om hierbij een protocol te ontwikkelen waarin duidelijk staat beschreven hoe docenten om dienen te gaan met de LOOT-scholieren en –regelingen. Dit kan schriftelijk aan de docenten worden overhandigd. Om soortgelijke barrières in de toekomst te voorkomen kan daarnaast aanbevolen worden de ervaringen van topsporters met betrekking tot het LOOT-systeem vaker te evalueren. Zo kan jaarlijks een enquête verstuurd worden naar alle LOOT-scholieren of kan een bijeenkomst georganiseerd worden met enkele LOOT-scholieren, docenten en LOOT-begeleiders. Hiermee wordt de inspraak van topsporters vergroot en kan er beter aangesloten worden bij hun wensen en behoeften.

Een derde aanbeveling is gericht aan Stichting LOOT. Stichting LOOT ondersteunt topsporters met name bij het combineren van topsport en school. Echter, uit het huidige onderzoek is gebleken dat naast invloed op school, topsport ook veel invloed heeft op sociaal contact, een erg belangrijk aspect in het leven van jongeren (Luijt et al., 2009). Van belang is dus dat Stichting LOOT zich bewust wordt van de relatief grote invloed van sport op sociaal contact zodat ze dit mee kan nemen in de faciliteiten voor topsporters ter ondersteuning van het combineren van topsport en school.

Literatuur

- Aries, E., McCarthy, D., Salovey, P., & Banaji, M. R. (2004). A comparison of athletes and non-athletes at highly selective colleges: Academic performance and personal development. *Research in Higher Education, 45*, 577-602. doi:10.1023/B:RIHE.0000040264.76846.e9
- Baar, P. (2002). *Training kwalitatieve analyse voor pedagogen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Baarda, D. B. (2014). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv.
- Blom, S., & Duijvestijn, P. (2008). *Combineren van topsport met studie: Een inventarisatie van situatie en knelpunten rond de combinatie topsport en onderwijs*. Amsterdam: DSP Groep.
- Boeije, H. R. (2010). *Analysis in qualitative research*. Londen, Engeland: Sage.
- Brand, R., Wolff, W., & Hoyer, J. (2013). Psychological symptoms and chronic mood in representative samples of elite student-athletes, deselected student-athletes and comparison students. *School Mental Health, 5*, 166-174. doi:10.1007/s12310-012-9095-8
- Brettschneider, W. D. (1999). Risk and opportunities: Adolescents in top-level sport growing up with the pressures of school and training. *European Physical Education Review, 5*, 121-133. doi:10.1177/1356336X990052004
- Comenius College (2014). *Schoolgids 2014-2015: Belangrijke informatie over onze school*. Hilversum: Comenius College.
- De Vries, H., Dijkstra, M., & Kuhlman, P. (1988). Self-efficacy: The third factor besides attitude and subjective norm as a predictor of behavioral intentions. *Health Education Research, 3*, 273-282. doi:10.1093/her/3.3.273
- Elling, A. (2004). 'We zijn vrienden in het veld'. Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport. *Pedagogiek, 24(4)*, 342-360. Verkregen van <http://www.pedagogiek-online.nl/index.php/pedagogiek/article/viewFile/249/248>
- Emrich, E., Fröhlich, M., Klein, M., & Pitsch, W. (2009). Evaluation of the elite schools of sport: Empirical findings from an individual and collective point of view. *International Review for the Sociology of Sport, 44*, 151-171. doi:10.1177/1012690209104797

- Fishbein, M., & Yzer, M. (2003). Using theory to design effective health behaviour interventions. *Communication Theory*, *13*, 164-183. doi:10.1111/j.1468-2885.2003.tb00287.x
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M. T., & Visscher, C. (2009). Talented athletes and academic achievements: A comparison over 14 years. *High Ability Studies*, *20*, 55-64. doi:10.1080/13598130902863691
- Lechner, L., Kremers, S., Meertens, R., & De Vries, H. (2012). Determinanten van gedrag. In J. Brug, P. van Assema, & L. Lechner (Eds.), *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering: Een planmatige aanpak* (pp. 75-105). Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.
- Luijt, R., Reijgersberg, N., & Elling, A. (2009). *Alles voor sport!?:(Gestopte) topsporttalenten en hun ouders over investeringen, opbrengsten en offers*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- McKenna, J., & Dunstan-Lewis, N. (2004). An action research approach to supporting elite student-athletes in higher education. *European Physical Education Review*, *10*, 179-198. doi:10.1177/1356336X04044070
- Metsä-Tokila, T. (2002). Combining competitive sports and education: How top-level sport became part of the school system in the Sovjet Union, Sweden and Finland. *European Physical Education Review*, *8*, 196-206. doi:10.1177/1356336X020083002
- Ministerie van VWS (2014). *Rijksbegroting 2015: XVI Volksgezondheid, welzijn en sport*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Neuman, W. L. (2011). *Understanding Research*. Boston: Pearson Education.
- NOC*NSF (2010). *Nederland in de top 10: Naar een winnend topsportklimaat*. Arnhem: NOC*NSF.
- NOC*NSF (2012). *Sport inspireert!: Sportagenda 2016: Sportparticipatie*. Arnhem: NOC*NSF.
- NOC*NSF (2015). *Studie top 10*. NOC*NSF. Verkregen op 20 februari 2015, van <http://www.nocnsf.nl/studietop10>
- Oldenziel, K., Gagné, F., & Gulbin, J. P. (2003). *How do elite athletes develop? A look through the 'rear-view' mirror: A preliminary report from the national athlete development survey (NADS)*. Canberra, Australië: Australian Sport Commission.
- Reijgersberg, N., Gijsbers, M., & Elling, A. (2010). *Dromen van de top: Over de investeringen van (ex-)talenten en de invloed van topsportbeoefening op hun leven*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

- Rijksoverheid (2015). Sport en bewegen: Topsport. *Rijksoverheid*. Verkregen op 20 februari 2015, van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen/topsport>
- Stichting LOOT (2015). *Wat zijn topsport talentscholen. Landelijke Organisatie Topsport & School*. Verkregen op 20 februari 2015, van <http://www.stichtingloot.nl>
- Van Bottenburg, M., Dijk, B., Elling, A., & Reijgersberg, N. (2012). *Bloed, zweet en tranen en een moment van glorie: 3-meting topsportklimaat in Nederland*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Van Bottenburg, M., Elling, A., Hoekman, R., & Van den Dool, R. (2009). *Op jacht naar goud: Het topsportklimaat in Nederland 1998-2008*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Van Bottenburg, M., Elling, A., Hover, P., Brinkhof, S., & Romijn, D. (2011). *De maatschappelijke betekenis van topsport: Literatuurstudie in opdracht van het ministerie van VWS*. Utrecht: USBO/Mulier Instituut.
- Van Bottenburg, M., Van 't Hof, C., & Oldenboom, E. (1997). *Goed, beter, best: Naar een kwaliteitsbeleid in een pluriforme sportsector*. Amsterdam: Diopter.
- Van Helden, R. M. (2004). *Topsport en studie: Een geleerde geest in een gelauwerd hoofd. Een kwalitatief onderzoek naar de beleving van topsporters met een B-status ten aanzien van hun combinatie topsport en studie*. (Master Thesis). Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Van Rens, F. E. C. A., Elling, A., & Reijgersberg, N. (2015). Topsport talent schools in the Netherlands: A retrospective analysis of the effect on performance in sport and education. *International Review for the Sociology of Sport*, 50, 64-82. doi:10.1177/1012690212468585
- Watt, S. K., & Moore, J. L. (2001). Who are student athletes? *New Directions for Student Services*, 93, 7-18. doi:10.1002/ss.1
- Wylleman, P., & Reints, A. (2010). A lifespan perspective on the career of talented and elite athletes: Perspectives on high-intensity sports. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 20, 88-94. doi:10.1111/j.1600-0838.2010.01194.x